

Hoge commissaris te Djakarta (Lamping) aan minister van Buitenlandse Zaken (Stikker), 1 maart 1951

Mede voor Van Maarseveen.

Ik had mijn eerste gesprek met Rum na mijn terugkomst uit Bandung, waarvan ik hieronder de hoofdpunten resumeer :

1. Rum vroeg mij zijn waardering aan de Nederlandse Regering over te brengen over het optreden inzake Aponno alsmede hem overgebrachte en volkomen duidelijke motivering Uw 477. Het controleren van elkanders gegevens leidde tot de conclusie dat onder de gunstigste omstandigheden op 31 Maart nog ongeveer 8700 Ambonezen in de kampen zouden zijn. Als politiek om eerst ongetrouwd en onruststokers naar Nederland te zenden zou resulteren in bereidwilligheid van de overigen om ter plaatse te demobiliseren, zou de zaak in orde zijn. Maar wat in het tegenovergestelde geval, rekening houdende met de Nederlandse verklaring dat op die datum de KL volgens de Nederlandse wet vertrokken zou moeten zijn, vroeg Rum. Ik kon niet anders antwoorden dan dat ook ik mij diezelfde vraag bleef stellen en dat ik de Nederlandse Regering om antwoord zou vragen, wat ik hierbij doe. Ten aanzien van de burgers in de kampen deelde ik mede, dat dr. De Kluis op het ogenblik deze zaak naar aanleiding van Van Maarseveen's 481 met de Nederlandse Regering opnam, doch wees er op dat de Nederlandse Regering tegenover deze groep geen enkele verantwoordelijkheid droeg. Hoffelijk gaf Rum te verstaan dat het gehele verloop van zaken toch wel zeer teleurstellend was, waartegenover hij begrip toonde voor onze moeilijkheden. Erkend moet worden dat de RI-Regering groot geduld heeft getoond, wanneer wordt bedacht dat wij regeling van de Ambonezenkwestie eerst per 31 December, later per 31 Maart toezegden. Ik stel mij voor om, mede in verband met het inmiddels gehouden overleg met Van Santen en na de bespreking met Rum welke morgen 2 Maart met wederzijdse militairen plaats vindt, U over het gehele probleem van de afvoer der Ambonezen spoedigst afzonderlijk te berichten.

2. Uitvoering van de instructie in de brief van Stikker nr. 271 d.d. 9 Februari werd zeer gewaardeerd. Over het vredesverdrag met Japan zal ik trachten zoveel mogelijk contact te blijven houden. In dit verband sprekende over de Pacificpolitiek vroeg ik of het ook Rum niet had getroffen dat Foster Dulles Indonesië was gepasseerd. Rum erkende dat ook hij diens bezoek had verwacht en zeide mij in dit verband in strikt vertrouwen dat de betrekkingen tussen Indonesië en de VS minder hartelijk dreigden te worden. Ik stel mij voor hierover ter kosten besparing per brief te rapporteren en beperk mij in dit verband te wijzen op de hierbij aan de dag getreden verminderde waardering van Rum voor Cochran, een omstandigheid welke ik reeds sinds enige maanden heb zien aankomen, overigens niet zonder politieke voldoening, daar zulks aan Nederland slechts ten goede kan komen.

3. Ik had geen succes met een poging om Rum mee te krijgen voor het voorstel in Stikker 342 inzake vervanging van de UNCI. Ik leidde de kwestie in door Uw voorstel als persoonlijke gedachte te construeren, hieraan toevoegende dat ik echter wel wist in de lijn van mijn regering te denken. Ik greep terug naar sub 2 hierboven en wees er op dat het voorstel om de UNCI geheel op te heffen m.i. vooral uitging van Cochran, die geen instantie naast zich duldde: eerst werd de onafhankelijke Doolittle vervangen door Cochran's tweede man en nu moest de UNCI weg waarna Cochran het terrein vrij zou hebben. Zou de RI-Regering aandringen op vertrek van de UNCI en Nederland niet, dan zou zulks - aldus mijn redenering - in UNO-kringen waarschijnlijk geen prettige indruk ten aanzien van Indonesië maken, waarbij te bedenken ware dat de RI het eerste land zou zijn dat zou aandringen op opheffing van een UNO-orgaan. Ik zei onder de indruk te verkeren dat de UNCI zelf gaarne zou zien dat de RI en wij een gemeenschappelijke lijn zouden volgen: welnu, was Uw 342, dan geen compromis? Rum erkende de juistheid van mijn mening over Cochran als ook over het gevoelen van de UNCI en als gastheerland zou hij de

UNCI niet vragen om te verdwijnen. Zou de UNCI echter zelf vragen wat Rum dacht van vertrek van de UNCI dan zou hij hiermede accoord gaan met de formulering dat z.i. de UNCI haar taak had volbracht en wel op succesvolle wijze. Ik antwoordde niet te geloven dat de Nederlandse Regering de RI in deze procedure zou volgen. Ons voorstel om, rekening houdende met allerlei omstandigheden, ons niet te verzetten tegen vertrek van het bestaande team, maar om een schaduwcommissie van 3 diplomatieke ambtenaren in het leven te roepen, zou in UNO-kringen een gunstiger indruk maken dan het standpunt van Rum, dat terecht zou worden geïnterpreteerd als verlangen om de UNCI weg te sturen. Ook dit argument bracht Rum niet tot andere gedachten: hij voerde toen aan geen behoefte meer aan de UNCI te hebben nu Indonesië lid van de UNO was geworden. Ook de verdere gedachtenwisseling liep niet uit op toenadering. Waar ik een ietwat andere procedure heb gekozen als Uw 432 om nog te trachten een gelijke lijn met de RI te construeren, stel ik mij voor de kwestie thans eerst informeel met de UNCI op te nemen om na te gaan wat de UNCI denkt te doen.

4. Ik drong bij Rum er op aan om 'agrement' te verlenen voor de commissariaten, daar de chefs dezer posten nog steeds een ongeregelde positie hadden en zich 'waarnemers' moesten blijven noemen. Rum beloofde mij een spoedige beslissing van het Kabinet. Ik geloof op steun van Rum terzake te kunnen rekenen maar uiteraard kan Rum moeilijkheden verwachten doordat zijn collega's wellicht er op zullen wijzen dat het hier verdere implicatie van Uniestatuut betreft (verschil commissariaten en Consuls, waarbij zij aangetekend dat de commissarissen zelf vrijwel unaniem titel en status van Consul zouden prefereren).

5. Ik wees er op dat de wijze waarop door de Procureur-Generaal het bezoeksrecht van gearresteerden was geregeld op de Nederlandse Regering een onbevredigende indruk had gemaakt. Rum begreep zulks maar wees er op dat zijn persoonlijke interventie bij de PG tot geen gunstiger resultaat had kunnen leiden. Ik geloof dat wij beter doen deze zaak op dit ogenblik niet op de spits te drijven en af te wachten welk succes pogingen om gelimiteerde bezoekrecht te verkrijgen, zullen hebben.

6. Tegen decoratie van Nederlanders in Indonesische dienst had Rum geen bezwaar: hij waardeerde mijn geste om dit eerst te vragen.

7. Ik besluit met de opmerking dat herhaalde mislukking van de pogingen tot formering van het Nederlandse Kabinet hier afbreuk doet aan het prestige van Nederland. Men vergelijkt dit met de wijze waarop Natsir Kabinet in vergelijkbare omstandigheden, niet heeft geweken (?) en in tegendeel versterkt uit de crisis is tevoorschijn getreden en klopt zich met een soort Oosters meerderwaardigheidsgevoel tegenover het Westen, trots op de borst. Van een en ander vrees ik de consequentie dat Nederland zich, nu en naar mate de crisis langer duurt, een steeds minder krachtige houding tegenover de Nieuw-Guineakwestie kan veroorloven dan ongeveer een maand geleden, met dien verstande dat een voor Indonesië onbevredigend geachte Nieuw-Guineapassage in het toekomstige Kabinetsprogram, nu scherpere reacties zal kunnen uitlokken dan toen. Vreesde men een maand geleden een verscherping van het Nederlandse Kabinetsprogramma inzake Nieuw-Guinea en werd voortzetting van de Nieuw-Guineapolitiek van het Kabinet Drees door de nieuwe Regering toen nog als een blessing in disguise beschouwd, thans liggen m.i. de kaarten voor ons ongunstiger. Het trof mij dat Rum in de loop van het gesprek zich liet ontvallen: 'wat er dan ook nog over zij van onze bijzondere verhouding'.